

RAAMAT, MIS AVAB UKSE TAIMEDE VÕLUMAAILMA

Looduses on alati tore käia. Veel toredam, kui sul on kaasas keegi, kes taimedest midagi teab ja oskab oma teadmisi jagada. Muidugi oleks hea, kui see sõber räägiks Fred Jüssi kombel rahuliku ja sisendava häälega, aga ega temagi igale poole jõua.

Siin tulebki meile appi professor Masingu kunagise populaarse raamatu uustrükk „100 tavalisemat taime“. Alapealkirjas lubatakse tutvustada vaid öitsvaid rohttaimi, sest puid-põosaid, kõrrelisi, sõnajalgu või sammaltaimi juurde arvates oleks raamat ülemäära paks saanud. Ka paelub algaja loodushuvilise pilku just öitsev taim. Raamatu formaat on mugav käes hoida ja kotti pista: just seda väljaandmisel arvestasimegi.

Raamatu algul antakse väike ülevaade taimemääramisest ja liigitamisest. Siit saab abi raamatus orienteerumiseks ehk kuidas loodusest leitud taimele nimi leida ja selle kohta rohkem infot saada. Raamatus on taimed esitatud küll tähestiku järjekorras, aga sissejuhatavas osas esitatud tabelites saab neid liigitada ka lehekuju, õite värvuse või öitsemisaja järgi. Tablites kasutatud leppemärgid aitavad kiiremini infot leida ja ehk ka ülevaatlikumalt meelde jätta.

Iga taime kohta on kaksiklehekülj: paremal pool värviline illustratsioon, kus vajadusel suurenduses ära toodud taime iseloomulikud osad. Maimu Seeblumi imeliselt ja peenelt joonistatud pildid on värvikad ja selged, rõhutatud on just seda, mille alusel taime lihtsam määrata. Lehe-

Viktor Masing
100 TAVALISEMAT TAIME

Raamat öitsvate rohttaimede tundmaõppimiseks

külje vasakul pool on tekstiosa, kus kirjas süsteemne teave taime kasvukoha, lehtede, õite ja viljade kuju kohta ning võimalused eristada seda teistest sarnastest taimedest. Ära on toodud ka kasutusviisi – on ju paljud neist ravimtaimed või kasutatakse nende juuri, lehti, õisi või vilju loomasöödana, lõnga värvimiseks, salatiks, mulla omaduste indikaatorina, punutisteks, õlitaimena, haavaraviks, vihtlemiseks, linnutoiduna, meetaimena või siis ilutaimena aeda.

Juba taimenimede lugemine on puhas poeesia ja laseb kujutlusvõimel lennata: kuningakübar, nõiahammas, neitsilina, pisaraleht, ööviul, neuuvaip, kuldking, jeesukäsi, käolina, vihmaliil, õnnehein, õuetõverohi, partsijalg, konnakapsas, hundihambah, karutubakas, üheksavägin. Enamasti näivad eestikeelsed taimenimetused aga tõukuvat kas taime kirjeldusest (libeleht, lakkleht, kurekatel, kuuskhein, valgelill, hiirekõrv, siumari, punanupp, särjesilm, kassisaba, piibutops) või kasutusviisist (maksalill, kõõmarohi, jänesesalat, silmarohi, seljarohi, sapirohi, seebilill, lambapähkel, põletusrohi, kogelearohi, lehmakapsas). Põnevad ja poetilised on ka taimede nimed erinevates keeltes. Masing näitab, mille järgi on taim oma ladinakeelse nime saanud ning millest tuleb nimi teistes meile tuntud keeltes. Mõtlemisainet pakub ka märkus, mitut liiki kõnealust taime võib Eestist leida ja mitu on neid maailmas.

Professor Masing on mitmete uute terminite looja ja neid näeme ka selles raamatus. Püsik (mitmeaastane taim) on juba tuntud sõna, suvik ja ületalvik üheaastase ja kaheaastase taime tähenduses on vahvad uudissõnad, mis hea meelde jätta ja kasutusele võtta. Selliseid väikesi sõnaleide on raamatus teisigi.

Väike hoiatusmärk on mürgiste taimede juures – peale laialt tuntud ussilaka, võsaülase, koera-pöörirohu ja piibelehe peab ettevaatlik olema ka teise mürgiste lilledega nagu karukell, tulikas, kullerkupp, käo-

kannus, piimalill, ubaleht, varsakabi või kanakoole. Lähtuda võib loomade käitumisest: kariloomad ei söö taime mitte ainult ebameeldiva lõhna või maitse pärast, vaid reeglina on need taimed või nende osad ka mürgised. Taimemäärajas on eraldi märgitud ka kaitsealused liigid.

„100 tavalisemat taime“ pakub ka hulgani ebatavalisi ja põnevaid fakte.

- Kortslehe lehesüdamikku kogunevatele kastetilkadele omistati keskaegses alkeemias võlvuim.
- Raudrohi on oma ladinakeelse nime saanud Trooja sõja kangelase Achilleuse auks, kes olevat taimega oma haavu ravinud.
- Põisrohu ehk seebirohu juuri kasutati vanasti seebi aseainena.
- Seljarohi kasvab ainult väga viljakal metsamullal. Seljarohu lehed omandavad kuivatamisel metalliläike, selles nägid keskaja alkeemikud märki, et taime abil on võimalik elavhõbedat kullaks muuta.
- Iirise nimi on tegelikult võhumõök ja ladinakeelsest tulnud nime on ta saanud erivärviliste kultuurvormide tõttu – iirised olid tuntud juba Vana-Egiptuses.

Viktor Masingu raamatu sihtgrupiks võiks tegelikult olla igaüks, kes looduse vastu ärgsamat huvi tunneb. Taimeraamat arendab silmaringi, annab algteadmised taimemääramiseks ning juhatab huvilise juba täpsemate teadmiste poole.

ÜLLE KIIVET,
raamatu toimetaja